

УДК 342.7 (477)

DOI: <https://doi.org/10.31732/2707-9155-2019-35-27-37>

Окремі аспекти забезпечення права людини на здоров'я в умовах збройних конфліктів

Корольова В.В.

*Кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін,
Університет «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна,
тел. (044) 455-57-12, e-mail: ViktoriyaV:@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0003-2998-6144*

Шубіна І.А.

*здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,
Університет «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна,
тел. +380955556787, e-mail: irina.andre.shubina@gmail.com
ORCID:0000-0001-7244-5824*

Some aspects of human rights protection in the face of armed conflicts

Koroleva V.V.

*Ph.D. in Law, Associate Professor, Department of State and Legal Disciplines,
«KROK» University,
Kyiv, st. Tabirna, 30-32, 03113, Ukraine,
tel. (044) 455-57-12, e-mail: ViktoriyaV:@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0003-2998-6144*

Shubina I.A.

*Graduate Student,
“KROK” University,
Kyiv, st. Tabirna, 30-32, 03113, Ukraine,
tel. +380955556787, e-mail: irina.andre.shubina@gmail.com
ORCID:0000-0001-7244-5824*

Анотація. У статті авторами розглянуто основні положення щодо забезпечення права людини і громадянина на здоров'я взагалі та в умовах збройних конфліктів зокрема. Досліджено поняття “механізм забезпечення прав і свобод людини і громадянина” та його складові елементи. Звернута увага на те, що для забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина в умовах збройного конфлікту у науковий обіг введено поняття соціально-правового механізму захисту прав і свобод людини. Варто зауважити, що актуальність і своєчасність даної проблематики полягає в тому, щоб наголосити, що особи, які перебувають у зоні збройного конфлікту, вразливі незалежно від їхнього статусу чи роду діяльності. Тому стратегічним завданням сучасної цивілізованої держави має бути турбота про поліпшення здоров'я кожного громадянина, забезпечення ефективності діяльності системи охорони здоров'я, як сукупності загальнодержавних, галузевих та місцевих медико-соціальних заходів, створення для населення широкої доступності кваліфікованої медичної допомоги. Встановлено, що в механізмі забезпечення прав людини і громадянина можна виділити дві сторони: статичну та динамічні. Доведено, що організаційно-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини і громадянина включає дві складові: нормативно-правову та інституційну. Розглядаючи питання компетенції органів державної влади у сфері забезпечення права людини на здоров'я в умовах збройних конфліктів зроблено висновок про те, що існують різні критерії за якими визначається система уповноважених суб'єктів у досліджуваній сфері. Намічені рекомендації та пропозиції щодо реалізації законодавчо встановлених заходів і процедур економічного, соціального і правового характеру забезпечують право на здоров'я внутрішньо переміщених осіб, учасників АТО, осіб, які залишилися на окупованих територіях. На даний момент, фахівці, при визначенні системи уповноважених суб'єктів забезпечення права на здоров'я в умовах збройних конфліктів в Україні, роблять акцент на такі критерії: ініціювання, здійснення, захист та відновлення порушеного права.

Ключові слова: права людини, право людини на здоров'я, механізм забезпечення, право людини на здоров'я в умовах збройних конфліктів, органи державної влади.

Формул.: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 18

Annotation. The article deals with the basic provisions on ensuring human and citizen's right to health in general and in situations of armed conflict in particular. The concept of the “mechanism for ensuring the rights and freedoms of man and citizen” and its constituent elements are investigated. Attention is drawn to the fact that the concept of social and legal mechanism for the protection of human rights and freedoms has been introduced into the scientific circulation in order to ensure the realization of human and citizen's rights and freedoms in the context of armed conflict. It is worth noting that the relevance and timeliness of these issues is to emphasize that persons who are in an area of armed conflict are vulnerable regardless of their status or type of activity. Therefore, the strategic task of a modern civilized state should be to care for improving the health of every citizen, to ensure the effectiveness of the health care system, as a set of national, sectoral and local medical and social measures, and to create widespread availability of qualified medical care for the population. It is established that in the mechanism of human and citizen's rights protection there are two sides: static and dynamic. It has been proved that the organizational and legal mechanism for ensuring the rights and freedoms of a person and a citizen includes two components: regulatory and institutional. Considering the issues of competence of public authorities in the field of human rights protection in the context of armed conflicts, it is concluded that there are different criteria by which the system of authorized entities in the research area is determined. The outlined recommendations and proposals on implementation of legislatively established measures and procedures of economic, social and legal nature ensure the right to health

of internally displaced persons, participants of anti-terrorist operation, persons who remained in the occupied territories. At the moment, specialists, when defining the system of authorized subjects of ensuring the right to health in the context of armed conflicts in Ukraine, place emphasis on the following criteria: initiation, exercise, protection and restoration of the violated right.

Keywords: *human rights, human right to health, security mechanism, human right to health in armed conflict, public authorities.*

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl. : 18

Постановка проблеми

Охорона здоров'я населення, створення безпечних і здорових умов для проживання людей, їх праці й відпочинку за своїм значенням є одним з найважливіших завдань сучасної держави, основою формування її соціальної політики. Права людини на здоров'я гарантовані міжнародними документами та повинні дотримуватись за будь-яких ситуацій, навіть під час збройних конфліктів. Особи, що перебувають у зоні збройного конфлікту, вразливі незалежно від їхнього статусу чи роду діяльності. Тому стратегічним завданням сучасної цивілізованої держави має бути турбота про поліпшення здоров'я кожного громадянина, забезпечення ефективності діяльності системи охорони здоров'я, як сукупності загальнодержавних, галузевих та місцевих медико-соціальних заходів, створення для населення широкої доступності кваліфікованої медичної допомоги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Загалом питання поняття та змісту механізму правового забезпечення права на охорону здоров'я досить ґрунтовно висвітлено в науковій літературі. Зокрема, нормативні аспекти аналізувались у працях відомих науковців В. Авер'янова, О. Бандурки, Ю. Битяка, Р. Калюжного, В. Корольової, С. Стеценка, В. Сороки, О. Ціборовського та багатьох інших. Окремі аспекти вивчення правового механізму забезпечення реалізації права на здоров'я в умовах збройних

конфліктів розглянуто у працях таких дослідників, як: М.М. Гнатівський, Є.І. Григоренко, Ю.П. Дмитренко, О.В. Задорожній, М.П. Кобець, О.О. Кондратенко, І.І. Котляров, М.В. Кравченко, К.О. Крахмальова, В.П. Кузнецова, О.В. Маковська, О.В. Москаленко, С.М. Прилипко, А.В. Пшенична, О.М. Радченко, А.В. Солодько, О.В. Скрипнюк, О.В. Тополь, О.А. Фесенко, М.М. Шумило, Л.П. Шумна, О.М. Ярошенко та ін.

Формулювання цілей статті

Метою даної статті є аналіз поняття та складових державно-правового механізму забезпечення права людини на здоров'я взагалі та в умовах збройних конфліктів зокрема.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сучасний етап соціально-економічного розвитку України супроводжується складними умовами формування системи охорони здоров'я, тому за суспільними оцінками, здоров'я – головний показник соціально-політичного, економічного стану суспільства, якості життя та добробуту в країні, ефективності системи державно-правового забезпечення в цілому. Розбудова України як демократичної, правової, соціальної держави, закріплення в Конституції України положення про найвищу соціальну цінність людини, її життя і здоров'я, честі й гідності, недоторканності та безпеки вимагає формування нових підходів до забезпечення прав людини. Головним змістом і спрямованістю діяльності держави є створення умов для здійснення

прав і свобод людини, а саме сприяння у реалізації прав і свобод; охорону прав і свобод; захист прав і свобод людини.

Досить часто в юридичній літературі ми зустрічаємо поняття «правовий механізм», який використовується у різноманітних сферах, в тому числі і у сфері охорони здоров'я.

Правовий механізм показує, в чому виявляється і як відбувається перехід правової матерії в узгоджену діяльність людей, які зазнають вплив права, адже завдяки взаємоузгодженій дії всіх елементів цього механізму правові норми, які опосередковують права і свободи особи, переходять з розряду декларативних приписів у реальну практику суспільного життя [1].

Механізм забезпечення прав і свобод особи досліджувала К. Волинка, яка дала наступне визначення: «це комплекс взаємопов'язаних і взаємодіючих нормативно-правових передумов, юридичних засобів та загальносоціальних умов, які створюють фактичні можливості для повноцінної реалізації прав і свобод, їх охорони від потенціальних правопорушень та захисту прав і свобод, які зазнали порушень» [2].

Заслуговує на увагу погляд О.С. Мордовцева на поняття механізму забезпечення прав людини, який вважає, що механізм забезпечення прав людини і громадянина – «це певна система засобів і факторів, що забезпечують необхідні умови поваги всіх прав і основних свобод людини, які випливають із гідності, властивої людській особистості, та є істотними для її вільного і повного розвитку. Структура названого механізму містить: суспільні норми; правомірну діяльність суб'єктів прав людини і громадянина; гласність; суспільну думку; гарантії – загальні, спеціальні (юридичні), організаційні; процедури; відповідальність; контроль і правову культуру» [3].

Сидорчук вважає, що механізм захисту прав є системою та комплексом послідовних дій, які спрямовані на захист прав людини та громадянина. Механізм захисту прав людини є системою та складається з певних частин, таких, як право на захист; форма та спосіб захисту прав; процес та порядок звернення до відповідних органів, установ та організацій. Механізм захисту прав як система характеризується діалектичною взаємозалежністю цілого й частини, кожний елемент якого займає певне місце і здійснює певні функції в ньому. Безперечно, механізм захисту пра в повинен бути органічно цілісним та логічно послідовним процесом. Сутність будь-якого механізму захисту прав полягає в послідовності дій людини й досягненні певного результату. Діяльність людини при цьому полягає у відновленні становища, що існувало до порушення конкретного права особи [4].

Отже, під механізмом забезпечення основних прав людини і громадянина можна розуміти комплекс заходів юридичного, економічного, організаційного, інституційного характеру, спрямованого на ефективну його реалізацію.

В механізмі забезпечення прав людини і громадянина можна виділити дві взаємопов'язані сторони: статичну та динамічну. Статична сторона механізму включає в себе систему норм права, що закріплюють права і свободи людини і громадянина; їх гарантії; суб'єктів права, діяльність яких спрямована на створення необхідних умов для повної і ефективної реалізації, охорони та захисту цих прав; форми юридичної відповідальності. А, з іншого боку, механізм забезпечення прав і свобод людини і громадянина представляє собою безперервний процес щодо реалізації, охорони та захисту, та обумовлюється діяльністю вповноважених суб'єктів, щодо створення для цього необхідних

умов, що складає динамічну сторону механізму [5].

Досліджуючи механізм забезпечення конституційних прав людини і громадянина в Україні, можна виявити такі його складові: норми конституційного та інших галузей законодавства, які закріплюють права і свободи громадян; норми, які їх гарантують; інституції, на які покладаються відповідні функції та повноваження щодо організації і здійснення забезпечення реалізації, охорони та захисту основних прав і свобод людини.

В свою чергу, інституційні ланки органів державної влади та органів місцевого самоврядування повинні будувати свою діяльність у сфері забезпечення конституційних прав людини і громадянина України на основі конституційних та інших норм, що закріплюють права і свободи, а також гарантій, які виступають у цьому випадку у вигляді завдань, форм, засобів і методів діяльності цих інститутів.

Отже, організаційно-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини і громадянина включає дві складові: нормативно-правову та інституційну.

До нормативно-правової складової організаційно-правового механізму відносяться:

1. Конституція України;
2. Закони України, інші нормативні акти Верховної Ради України;
3. Укази Президента України;
4. Акти Кабінету Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади;
5. Акти органів місцевого самоврядування України.

Саме правові норми фіксують мету, завдання, напрями діяльності, встановлюють сукупність повноважень відповідних органів у сфері забезпечення прав громадян. Певним чином можна говорити про напрацювання великого

масиву нормативно-правових актів, де визначені основні повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування в сфері забезпечення права на здоров'я.

Інституційними елементами організаційно-правового механізму забезпечення прав і свобод людини і громадянина виступають:

1. Органи державної влади;
2. Органи місцевого самоврядування;
3. Неурядові організації [5].

Право на здоров'я в умовах збройних конфліктів як об'єкт правового регулювання, передбачає функціонування системи органів державної влади, які відповідно до своїх повноважень забезпечують право на здоров'я внутрішньо переміщених осіб, учасників АТО, осіб, які залишилися на окупованих територіях.

Розглядаючи питання про розмежування компетенції між органами державної влади, варто звернути увагу, що їх участь у вирішенні питань здоров'я вимушених переселенців, учасників АТО та громадян України, які залишилися на тимчасово окупованих територіях, буває різних видів і рівнів.

Зазначимо, що в наукових джерелах висувуються пропозиції з приводу визначення системи уповноважених суб'єктів в окресленій сфері. Наприклад, О.В. Шенкаренко виділяє серед них чотири групи:

1) органи державного управління охорони здоров'я, до яких відносять: Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони здоров'я України, Раду міністрів АРК, місцеві державні адміністрації (управління охорони здоров'я обласних державних адміністрацій, відділи охорони здоров'я районних державних адміністрацій);

2) інші органи, які здійснюють державні функції у галузі охорони здоров'я та мають у своєму віданні установи охо-

рони здоров'я, серед яких називають: Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України, Службу безпеки України;

3) органи місцевого самоврядування;

4) суб'єкти, що забезпечують безпосередню охорону здоров'я, а саме: санітарно-профілактичні, лікувально-профілактичні, фізкультурно-профілактичні, санаторно-курортні, аптечні, науково-медичні та інші заклади охорони здоров'я [6].

Інший підхід пропонує О.Г. Стрельченко, виділяючи серед суб'єктів управління сферою охорони здоров'я: Президента України; Кабінет Міністрів України; центральні органи виконавчої влади, до яких відносить Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (назву замінено автором на нову, відповідно до нормативних актів) (решту перерахованих центральних органів виконавчої влади ліквідовано, тому ми їх не наводимо – прим. автора); місцеві органи виконавчої влади, до яких дослідниця відносить управління охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, головних лікарів центральних районних лікарень; органи місцевого самоврядування [7].

Наведені підходи не позбавлені недоліків. Зокрема, бачимо поширену помилку, яка полягає у віднесенні органів влади АРК до органів державної влади України, тоді, як вони не здійснюють державну владу, не приймають загальнодержавні рішення та не регулюють суспільні відносини на усій території України. Їх доцільно відносити до органів республіканської влади, оскільки їх компетенція обмежується Автономною Республікою Крим. Також викликає сумніви доцільність віднесення голов-

них лікарів центральних районних лікарень до названої системи суб'єктів.

Науковець Б.О. Логвиненко пропонує виділяти в межах системи суб'єктів управління сферою охорони здоров'я в Україні три групи, а саме:

1) суб'єкти, які визначають та розробляють стратегію діяльності (якими вчений визначив Верховну Раду України, Президента України і Кабінет Міністрів України);

2) суб'єкти, які безпосередньо втілюють у життя і забезпечують управління (серед яких дослідник назвав виключно Міністерство охорони здоров'я України);

3) суб'єкти, які сприяють управлінню (до яких вчений відніс консультативно-дорадчі органи) [8].

Цілоком погоджуємося із запропонованим Д.А. Чижовим підходом до класифікації суб'єктів забезпечення права на здоров'я в умовах збройних конфліктів в Україні, яких поділено на групи за критеріями ініціювання, здійснення, контролю захисту та відновлення порушених прав [9].

Відповідно до чинного законодавства до суб'єктів з повноваженнями ініціювання належать: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство соціальної політики України, Рада національної безпеки і оборони України, громадські організації та громадські ради при органах влади. При цьому, органи державної влади, що є їх специфікою, одночасно є ініціаторами, координаторами та виконавцями.

На Кабінет Міністрів України, як вищий орган у системі органів виконавчої влади покладено завдання вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості, а також забезпечення проведення політики у сфері охорони здоров'я в умовах збройних

конфліктів. Кабінет Міністрів здійснює загальні та спеціальні повноваження. Загальні повноваження Кабінету Міністрів України визначені у ч. 2 п. 1 ст. 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» [10].

Одним з центральних органів виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України і який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності (далі – ветерани), членів сімей ветеранів, осіб, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі – члени сімей ветеранів), та з питань тимчасово окупованих територій у Донецькій і Луганській областях та тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя (далі – тимчасово окуповані території України) є Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України [11].

Міністерство оборони України (далі – МО України), як головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, забезпечує формування та реалізує державну політику з питань національної безпеки у війсьній сфері, сфері оборони і військового будівництва в мирний час та особливий період. Міністерство оборони відповідно до покладених на нього завдань: здійснює заходи, спрямовані на реалізацію соціально-економічних і правових гарантій військовослужбовцям, членам їх сімей та працівникам Збройних Сил, особам, звільненим у запас або відставку, а також членам сімей військовослужбовців, які загинули (померли), пропали безвісти, стали особами з інвалідністю під

час проходження військової служби або потрапили в полон у ході бойових дій (війни) чи під час участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки; здійснює відповідно до законодавства правовий і соціальний захист військовослужбовців, резервістів Збройних Сил, військовозобов'язаних, призваних на збори, членів їх сімей та працівників Збройних Сил [12].

Служба безпеки України (далі – СБУ) – основний орган у системі боротьби з тероризмом. Військовослужбовці Служби безпеки України користуються політичними, соціально-економічними та особистими правами і свободами, а також пільгами відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», а соціальний захист працівників, які уклали трудовий договір із Службою безпеки України, забезпечується на загальних підставах відповідно до законодавства про працю [13].

Разом із тим, зазначимо, що на відміну від Міністерства оборони України, перераховані повноваження яких закріплені на нормативному рівні, компетенція щодо управління відомчими закладами охорони здоров'я Служби безпеки України не закріплена у нормативному акті, який визначає її правовий статус. На нашу думку, це необхідно виправити шляхом внесення відповідних доповнень до Закону України «Про Службу безпеки України», оскільки органи державної влади зобов'язані діяти виключно на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законами України (ч. 2 ст. 19 Конституції України) [14].

Компетенція вище перелічених державних органів у сфері соціального забезпечення учасників АТО визначається можливістю прийняття правозастосовчих актів, які мають правопідтверджувальний характер. Це означає, що

зазначені органи ухвалюють рішення про видачу посвідчень, що є юридичним фактом, який підтверджує право відповідної особи на визначені законодавством заходи охорони здоров'я як учасникам АТО. У такий спосіб ці органи сприяють фізичним особам у реалізації їхнього права на здоров'я.

Серед суб'єктів, які сприяють реалізації права на здоров'я учасниками АТО, варто виділити медико-соціальні експертні комісії (далі – МСЕК) та Уповноваженого Президента України з питань реабілітації учасників антитерористичної операції, які одержали поранення, контузію, каліцтво або інше захворювання під час участі в антитерористичній операції.

Ступінь обмеження життєдіяльності особи, причину, час настання, групу інвалідності, а також ступінь втрати професійної працездатності працівників, які зазнали каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я, що пов'язане з пораненням, контузією, каліцтвом, одержаним під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, визначаються медико-соціальною експертизою, яка відповідно до Положення про медико-соціальну експертизу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 р. № 1317 [15] здійснюється медико-соціальними експертними комісіями.

МСЕК сприяють в отриманні права на здоров'я, шляхом підтвердження юридичних фактів, що є підставою виникнення права на соціальне забезпечення, або які підтверджують наявність спеціального правового статусу учасника АТО.

Також розглянемо питання Державної санітарно-епідеміологічної служби України, яка була одним із головних суб'єктів охорони громадського здоров'я, основною мета діяльності якого полягала у забезпечення реалізації державної політики у сфері сані-

тарного та епідемічного благополуччя населення. Однак постановою Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 р. № 442 [16] було схвалено рішення припинити функціонування Державної санітарно-епідеміологічної служби, реорганізувавши її шляхом приєднання до Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Згодом постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби» від 29 березня 2017 р. № 348 [17] було вирішено відмінити реорганізацію та ліквідувати Державну санітарно-епідеміологічну службу, залишивши в силі рішення про перекладення її повноважень на Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, окрім функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження), які покладено на Міністерство охорони здоров'я України, та у сфері гігієни праці і функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників, покладені на Державну службу України з питань праці. Фактично мало місце правонаступництво прав та обов'язків органу публічної влади внаслідок припинення його існування шляхом ліквідації.

Вважаємо проблемним питанням є те, що досі не було внесено змін, обумовлених ліквідацією зазначеного органу, до низки нормативних актів, а саме до: Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» в частині повноважень та засад діяльності органів державної санітарно-епідеміологічної служби (на нашу думку, тут необхідно нормативно закріпити уточнення, про які органи йдеться, оскільки один із основних було ліквідовано і, як наслідок, може виникнути

непорозуміння); Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» в частині повноважень, системи, засад діяльності та інших питань функціонування Державної санітарно-епідеміологічної служби; постанови Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 р. № 442 (яка при цьому розміщена на сайті Парламенту у редакції від 27 лютого 2018 р., тобто після ліквідації Державної санітарно-епідеміологічної служби України), внаслідок чого залишається незмінним і чинним рішення про реорганізацію Державної санітарно-епідеміологічної служби, що не відповідає дійсності та суперечить постанові Кабінету Міністрів України від 29 березня 2017 р. № 348; постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні» від 22 червня 1999 р. № 1109 [18] в частині встановлення правил взаємодії Державної санітарно-епідеміологічної служби з іншими суб'єктами у сфері охорони здоров'я.

Також варто виділити Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство молоді та спорту України, Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Окрім того, зазначимо, що у сфері охорони здоров'я функціонує чимало консультативно-дорадчих органів, як-то: Національна рада з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу при Кабінеті Міністрів України; Міжвідомча координаційна рада при Міністерстві охорони здоров'я України з питань міжгалузевої взаємодії закладів охорони здоров'я; Громадська рада при Міністерстві охорони здоров'я України; Рада молодих вчених при Міністер-

стві охорони здоров'я України; Колегія Міністерства охорони здоров'я України; Вчена медична рада Міністерства охорони здоров'я України; Клініко-експертні комісії Міністерства охорони здоров'я України; управлінь охорони здоров'я Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій та ін.

Можемо виділити риси, які властиві названим суб'єктам:

1) створюються на підставі владних рішень органів виконавчої влади, шляхом прийняття нормативного акта (у цьому випадку маються на увазі акти Кабінету Міністрів України та Міністерства охорони здоров'я України);

2) Положення про них, персональний та кількісний склад затверджується органами виконавчої влади (Кабінетом Міністрів України, Міністерством охорони здоров'я України);

3) виконують публічні функції та функціонують з метою забезпечення публічних інтересів (наприклад, з метою врахування інтересів громадськості, сприяння роботі органів виконавчої влади тощо);

4) матеріально-технічне забезпечення здійснюється органами виконавчої влади (Міністерством охорони здоров'я України, Державним управлінням справами);

5) їх рішення мають зазвичай рекомендаційний характер (але, при цьому, вони обов'язково повинні розглядатись органами публічної влади);

6) вони не уповноважені законом на використання таких інструментів діяльності публічної адміністрації у сфері публічного управління, як: нормативні акти, адміністративні акти, адміністративні договори тощо.

Контроль за дотриманням прав людини в умовах військового конфлікту в Україні здійснюють Уповноважений Верховної Ради України з права людини, Уповноважений Президента Укра-

їни з питань реабілітації учасників антитерористичної операції, які одержали поранення, контузію або інше захворювання під час участі в антитерористичній операції, міжнародні та вітчизняні правозахисні організації.

Висновки

Механізм правового забезпечення права на здоров'я в умовах збройного конфлікту – це комплексна система за-

конодавчо закріплених правових засобів, які застосовуються органами державної влади та органами місцевого самоврядування для забезпечення соціальних прав учасників АТО, вимушених переселенців та осіб, які перебувають на тимчасово окупованих територіях, а також членів їх сімей, надання допомоги в реалізації та відновленні цих прав, а також соціально-правових заходів, які здійснюються задля гарантування прав цих осіб.

Література

1. Теория государства и права / [отв. ред. В. Д. Первалов]. М. : Норма, 2006. 496 с.
2. Волинка К. Г. Механізм забезпечення прав і свобод особи: питання теорії і практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2000. 16 с.
3. Социально-юридический механизм обеспечения прав человека и гражданина / Мордонец А.С.; Под ред.: Матузов Н.И. Саратов: Изд-во Саратов. ВШ МВД РФ, 1996. 286 с.
4. Сидорчук М. Ю. Механізми захисту прав людини та громадянина: сутність і перспективи розвитку в Україні. Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. 2013. Вип. 682. С. 33–35.
5. Корольова В.В. Теоретико-правові засади забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Правничий вісник Університету «КРОК». – Вип. 19. К., 2014. – С.14-19.
6. Шенкаренко О. В. Структурно-організаційні аспекти управління системою охорони здоров'я в Україні. Державне будівництво. 2008. № 1. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-1/doc/2/23.pdf> (дата звернення 18.03.2019)
7. Стрельченко О. Г. Суб'єкти публічного адміністрування сфери охорони здоров'я. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2011. № 2 (2). С. 11–20.
8. Логвиненко Б. О. Публічне адміністрування сферою охорони здоров'я в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2017. 428 с.
9. Чижов Д. А. Правовий механізм забезпечення соціального захисту людини в умовах військових конфліктів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 20 с.
10. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 13. Ст. 222.
11. Про затвердження Положення про Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України: Постанова КМУ від 27.12.2018. №1175. URL: <https://mva.gov.ua/ua/pro-ministerstvo/polozhennya> (дата звернення 18.03.2019)
12. Про затвердження Положення про Міністерство оборони України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 р. № 671. Офіційний вісник України. 2014. № 97. Ст. 2796.
13. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. Ст. 382.
14. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
15. Питання медико-соціальної експертизи: постанова Кабінету Міністрів України від 3 груд. 2009 р. № 1317. Офіційний вісник України. 2009. № 95. Ст. 3265.
16. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: постанова від 10 вересня 2014 р. № 442 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF> (дата звернення 18.03.2019)
17. Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби: постанова від 29 березня 2017 р. № 348 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/348-2017-%D0%BF> (дата звернення 18.03.2019)

18. Про затвердження Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні: постанова від 22 червня 1999 р. № 1109 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1109-99-%D0%BF> (дата звернення 18.03.2019)

Reference

1. Perevalov, V. D. (2006), *Teoriya gosudarstva y prava* [The theory of state and law], Norma, Moscow, Russia.
2. Volynka, K. H. (2006), “The mechanism of protection of rights and freedoms of the individual: questions of theory and practice”, Ph.D. Thesis, Theory and History of State and Law, Koreckogo Institute of state and law, Kyiv, Ukraine.
3. Mordovets, A.S. (1996), *Sotsyalno-yurydycheskyi mekhanizm obespecheniya prav cheloveka y hrazhdanyyna* [Social and legal mechanism for ensuring human and citizen’s rights], Yzd-vo Sarat. VSh MVD RF, Saratov, Russia.
4. Sydoruk, M. Yu. (2013), “Mechanisms for the protection of human rights and citizens: the nature and prospects of development in Ukraine”, *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu*, Vol. 682, pp. 33–35.
5. Korolova, V. V. (2014), “Theoretical and legal principles of ensuring the right to a safe and healthy environment”, *Pravnychiy visnyk Universytetu “KROK”*, vol. 19, pp.14-19.
6. Shenkarenko, O. V. (2008), “Structural and organizational aspects of health care system management in Ukraine”, *Derzhavne budivnytstvo*, vol. 1. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2008-1/doc/2/23.pdf> (Accessed 18 March 2019)
7. Strelchenko, O. H. (2011), “Subjects of public administration of health care”, *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, vol. 2 (2), pp. 11–20.
8. Lohvynenko, B. O. (2017), “Public administration of health care in Ukraine”, Abstract of Ph.D dissertation, Administrative law and process, Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, Ukraine.
9. Chyzhov, D. A. (2018), “Legal mechanism for ensuring social protection of a person in conditions of military conflicts”, Abstract of Ph.D dissertation, Labor Law and Social Law, Odessa National Law Academy, Odessa, Ukraine.
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine “About the Cabinet of Ministers of Ukraine”, *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, vol. 13, art. 222.
11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), Resolution “On approval of the Regulation on the Ministry of Veterans’ Affairs, Temporarily Occupied Territories and Internally Displaced Persons of Ukraine”. URL: <https://mva.gov.ua/ua/pro-ministerstvo/polozhennya> (Accessed 18 March 2019)
12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), Resolution “On approval of the Regulation on the Ministry of Defense of Ukraine”, *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, vol. 7, St. 2796.
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine “About the Security Service of Ukraine”, *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 27, art. 382.
14. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine “About Constitution of Ukraine”, *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141.
15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2009), Resolution “About questions of medical and social expertise”, *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, vol. 95, art. 3265.
16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Resolution “On optimization of the system of central executive agencies”, URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BFb> (Accessed 18 March 2019)
17. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution “About some issues of the State Sanitary and Epidemiological Service”, URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/348-2017-%D0%BF> (Accessed 18 March 2019)
18. Cabinet of Ministers of Ukraine (1999), Resolution “On approval of the Regulation on State Sanitary and Epidemiological Surveillance in Ukraine”, URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1109-99-%D0%BF> (Accessed 18 March 2019).

Стаття надійшла до редакції 19.04.2019 року